

**การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านตะคลองหลวง**

นางสาวลักษณาวดี โกเศศโยธิน

**สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544**

หน้าอนุมัติ

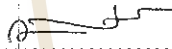
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการคุมสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและแบบประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รศ.ดร.หนึ่ง เตียอำรุง)

กรรมการคุมสอบ

(นาย. อนันต์ ใจมูล)

(.....)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน พ.ศ.

ลักษณะคดี โทศยโยธิน : การประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุน หมู่บ้าน
“ตะคลองหลง”

อาจารย์ที่ปรึกษา: รศ.ดร.หนึ่ง เตียอำรุง, หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินกองทุนหมู่บ้าน “ตะคลองหลง” ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2545-มิถุนายน 2545 ผลการประเมิน พบว่าคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านรวมทั้งสมาชิกภายในหมู่บ้านตะคลองหลง หมู่ 3 มีการรวมพลังกันในการก่อตั้งและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านด้วยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีการประสานงานกันในทุกๆฝ่าย และมีการปลูกเร้าระดมให้มีการขับเคลื่อนเป็นตามขั้นตามกระบวนการ มุ่งสู่ผลลัพธ์ขั้นปลายของกองทุนหมู่บ้าน เช่น ประชาชนทุกวัยหรือเพิ่มเติมความสุขร่วมกันให้กับสมาชิก ภายในชุมชนมีความสงบเรียบร้อย เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้นและมีการพัฒนาในหลายๆด้าน แม้จะไม่มีการสร้างอาชีพใหม่เพิ่มขึ้นแต่สมาชิกผู้กู้เงินก็ได้นำเงินที่กู้ยืมเงินจากกองทุนไปขยายงานเดิม ช่วยให้มีการสร้างงานเพิ่มขึ้น ซึ่งการที่กองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง ประสบผลสำเร็จได้ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกมีความคาดหวัง มีเป้าประสงค์ มียุทธวิธี มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติดี มีคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ทักษะคิดและคำนึงแห่งการเสียสละ ฟังเสียงรอบข้าง อุทิศตนและเวลาเพื่อส่วนรวม ซึ่งในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง ในปัจจุบันและอนาคตมีแนวโน้มที่จะเกิดผลดีทั้งต่อกองทุนหมู่บ้านเอง สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกภายในชุมชนและชุมชนโดยรวม การมุ่งสานฝันให้เป็นจริงแล้ววางแผนสร้างฝันให้เกิดเป็นรูปธรรมได้นั้น เหนือสิ่งอื่นใดต้องมี “หัวใจ” และความอยากฝันฝ่าอุปสรรค และต้องไม่ลืมนิสัยทัศน์ของกองทุนหมู่บ้านที่ได้ร่วมมือกันกำหนดไว้ และพยายามไปสู่เป้าหมายดังที่กำหนดไว้ให้จงได้

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย เริ่มจากสมาชิกในหมู่บ้านตะคลองหลง หมู่ 3 ตำบลสูงเนิน อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเบื้องต้นเป็นอย่างดี ผู้ทำสารนิพนธ์ขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- รศ.ดร.หนึ่ง เตียอำรุง อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
 - และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
 - พัฒนาชุมชนอำเภอ ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
 - นายอำเภอสูงเนิน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ
- ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณูปการ มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็น

อย่างดียิ่งตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นางสาวลักขณาวิดี โกเศสโยธิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
หน้า อนุมัติ	ก
หน้า บทคัดย่อ	ข
หน้า กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	
บทที่ 1. บทนำ	
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	3
4. วิธีดำเนินการ	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	4
บทที่ 2. ปรัชญ์วรรณกรรม และงานที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544	7
3. แบบติดตามสังเกตการณ์ คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	7
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	8
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	10
6. การพิจารณา เงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้าน ตะคลองหลง หมู่ 3	11
7. หลักการประเมินโครงการแบบ ซิปป์โมเดล (CIPP Model)	14
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้าน และชุมชนเมือง	15
9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ	16

		หน้า
บทที่ 3.	วิธีการดำเนินงานการประเมินโครงการ	
1.	วิธีการประเมินโครงการ	17
2.	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	20
3.	ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา	20
4.	ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	21
5.	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	24
6.	การเก็บรวบรวมข้อมูล	25
7.	การวิเคราะห์ข้อมูล	25
8.	ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์	26
บทที่ 4.	ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
1.	ผลการประเมินบริบทชุมชน	27
2.	ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	38
3.	ผล อื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	41
4.	สรุป การบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	41
บทที่ 5.	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
1.	สรุป	44
2.	อภิปรายผล	45
3.	ข้อเสนอแนะ	47

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ สืบเนื่องจากการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการผลิตภาคอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยี วัตถุดิบ และทุนจากต่างประเทศแทบทั้งสิ้นทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศอ่อนแอ ประกอบกับเรายอมรับระบบการค้าเสรีซึ่งต้องอาศัยความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจเข้าต่อสู้ จึงทำให้ประเทศของเราพ่ายแพ้บนเวทีเศรษฐกิจโลกอย่างง่ายดาย ผลของวิกฤตเศรษฐกิจตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา กระทบถึงสังคมและขยายวงกว้างขึ้นเรื่อยๆ เริ่มต้นจากสังคมของคนที่ย่ำแย่ ขยายสู่ชนชั้นกลางและแผ่ถึงสังคมระดับรากหญ้า ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมอย่างรวดเร็วและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ โดยสังเกตได้จากปัญหาการว่างงาน ปัญหาสุขภาพจิต เป็นต้น ขณะเดียวกันกระแสประชาธิปไตยและการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ยังผลให้เกิดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างฉับพลันในขณะที่ประชาชนยังขาดความพร้อมหลายประการ จำเป็นต้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในอุดมการณ์และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยแก่พี่น้องประชาชนทั่วประเทศ

จากปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดการวิพากวิจารณ์กันว่าปัญหาเศรษฐกิจของไทยนั้นเกิดเนื่องจากนโยบายของชาติที่มุ่งภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และกลุ่มนายทุนที่ย่ำแย่มาก การสนับสนุนผู้ประกอบการรายย่อย และการสนับสนุนให้ประชาชนเข้าไปเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม โดยละเลยภาคเกษตรกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ซึ่งมีมาตั้งแต่อดีตทำให้ทุกฝ่ายหันมาให้ความสนใจเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ ในการที่ให้ประชาชนมีอาชีพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ นำทรัพยากรและภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่มีอยู่มาประยุกต์ในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ซึ่งมีการประกาศนโยบายในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของไทย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม อย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็วด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชนในสังคมเพื่อที่จะให้ประชาชนได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพ สำหรับก้าวหน้าเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้โดยจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท รวมทั้งสิ้น 74,881 หมู่บ้าน ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน ในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน

เพื่อทราบว่า บ้านตะคลองหลง เมื่อได้รับเงินจัดสรรจากทางรัฐบาลแล้ว จะสามารถดำเนินการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกเพื่อนำไปใช้จ่ายตามโครงการที่สมาชิกขอมาและให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง ดังนั้นเพื่อเป็นการประเมินตรวจสอบโครงการถึงความเข้มแข็งและเจริญก้าวหน้าของกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนว่าเป็นอย่างไร ถูกต้องตามวัตถุประสงค์และนโยบายของรัฐบาลหรือไม่ เงินที่ได้รับการจัดสรรมานำไปใช้แล้วเกิดประโยชน์ สามารถยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งวิเคราะห์ถึงจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และข้อจำกัดต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ดังนั้นจึงต้องมีกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งเกิดขึ้น คือ การประเมินโครงการเพื่อให้ทราบถึงความเป็นไปได้และผลกระทบเมื่อมีโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเกิดขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาสภาพของกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง หมู่ที่ 3 ต.สูงเนิน อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านตะคลองหลง ที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

2.2.1 การเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านตะคลองหลงในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม

2.2.2 การเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของประชาชนในหมู่บ้านตะคลองหลง

2.2.3 เพื่อให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านตะคลองหลง

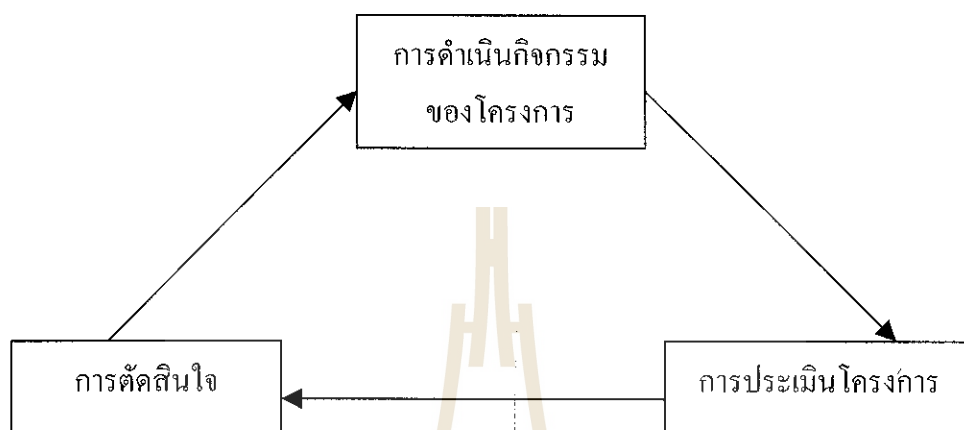
2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน และ กองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง

3. กรอบแนวความคิดทางทฤษฎี

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” โดยที่อักษรมีความหมายดังนี้

C	มาจาก Context	คือ บริบทของหน่วยระบบ
I	มาจาก Input	คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	มาจาก Process	คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
P	มาจาก Product	คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอ สำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็น ที่ประเมินออกเป็น 4 ประเด็นซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินแบบซีป (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกประเด็นที่จะได้ประเมิน ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation = C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
 2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation = I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอ เพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ
 3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation = P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไขปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
 4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation = P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการรวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ
- (เอกสารอ้างอิงชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 89-90)

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลงครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการหลายอย่างประกอบกัน ตามลักษณะข้อมูลที่ต้องการ มีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร (documentary Studies) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับนโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ศึกษาภาคสนาม (Field Studies) โดยใช้วิธีการดังนี้

2.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – participation Observation) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพทั่วไป พฤติกรรมความเป็นอยู่ตลอดจนวิถีชีวิตและการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน

2.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept – Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์เรื่องต่อไปนี้

- 2.2.1 ปัจจัยที่ทำให้มีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.2.2 กระบวนการพัฒนาชุมชนในหมู่บ้าน
- 2.2.3 ปัจจัยที่ทำให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเข้มแข็ง

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาครั้งนี้จะได้รับประโยชน์ดังนี้

- 1) ได้ทราบสภาพของกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง หรือ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้านตะคลองหลง
- 2) ได้เป็นแนวทางการสร้างความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง
- 3) ให้ชุมชนสามารถจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลงได้
- 4) ชุมชนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น สร้างรายได้ให้กับครอบครัว สามารถเลี้ยงครอบครัวได้
- 5) ให้ชุมชนรู้ถึงหน้าที่ของตนเองและให้ความร่วมมือกับสังคม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

บทที่ 2

ปริทรรศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลหลักวิชาการต่างๆ ซึ่งได้ประมวลจากแนวคิด หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมินที่จะนำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้ มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ ซึ่งมีเนื้อหาสาระและประเด็น เทคนิคการประเมินด้วยรายละเอียดดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองตนเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น

2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
3. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
4. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการการเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(เอกสารอ้างอิง คู่มือสำหรับประชาชน, สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

1.4 มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544

(เอกสารอ้างอิง คู่มือในรายละเอียดหน้า ข)

- 2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 (เอกสารอ้างอิงคู่มือในภาคผนวก ค)

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

(เอกสารอ้างอิง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 หน้า 2-6)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 กล่าวว่า

1. จะต้องมีการคัดเลือกกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นที่ประจักษ์
2. การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน

1. เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรู้ รับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติทางด้านการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษหรือการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์การ หรือหน่วยงานที่สังกัด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 20(3) และ (4)

(เอกสารอ้างอิง หมวด 5 ข้อ 17 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริงสำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน
2. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้านต่อครัวเรือน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. วันที่มีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ
5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านของตนเองแล้วมีความเห็นว่า จำนวนคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ
6. รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

1. ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

2. ระเบียบข้อบังคับ
3. วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ กำหนดขึ้น โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นผู้กำหนดขึ้นเอง

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนกลุ่ม/องค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน ณ ปัจจุบัน
2. ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านมีสมาชิกแล้ว
3. จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของการถือหุ้น/การออม/ค่าธรรมเนียม/เงินบริจาค
4. การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน
5. หมู่บ้าน มีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้าน หรือ เครือข่ายนอกหมู่บ้าน

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
 2. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
 3. กองทุนหมู่บ้าน จะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรม
 4. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
 5. วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้
 6. วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
 7. วิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้คืนตามสัญญา
 8. แนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน
 9. ข้อคิดเห็นอื่นๆ ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน
 10. การประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน
- (เอกสารอ้างอิงดูในภาคผนวก จ)

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง ของกองทุนเลขที่ 117/1 หมู่ 3 ตำบลสูงเนิน อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา 30170 โทรศัพท์ (044) 419147

2. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน

- 2.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- 2.2 เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- 2.3 เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ
 1. เป็นคนมีความซื่อสัตย์
 2. เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
 3. เป็นคนไม่มัวเมาสิ่งอบายมุข
 4. เป็นคนรู้จักสามัคคี
- 2.4 เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 5 ประการ
 1. เป็นคนเก่งเรียน ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ
 2. เป็นคนเก่งคิด คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
 3. เป็นคนเก่งงาน ขยันการงาน และมีความรับผิดชอบหน้าที่การงาน
 4. เป็นคนเก่งคน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกๆ คน
 5. เป็นคนชอบช่วยเหลืองานสังคมอย่างสม่ำเสมอ

3. เป็นแหล่งที่มาของเงินทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

1. เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
2. เงินกู้ยืม
3. ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
4. ค่าธรรมเนียมแรกของการเข้าเป็นสมาชิก
5. เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
6. เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันใดๆ

4. คุณสมบัติของสมาชิก

1. เป็นผู้พำนักหรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ขึ้นไปนับถึงวันสมัครเป็นสมาชิก

2. เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ความเข้าใจเห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
3. เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน
4. เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
5. เป็นผู้มีความอดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนหมู่บ้านเป็นสำคัญ

5. การสมัครเป็นสมาชิก

1. แจ้งความประสงค์สมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีขึ้นไป และมีคุณสมบัติตามข้อ 4(1)
3. สมัครเป็นสมาชิกได้ในลักษณะรายบุคคล/กลุ่ม/องค์กรชุมชน แล้วแต่ความสมัครใจของสมาชิก
4. คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

1. ตาย
2. ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
4. ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของผู้ร่วมประชุม
5. จงใจฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับกองทุนหมู่บ้านไม่ว่าด้วยประการใดๆ
6. นำทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้านไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้รับไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน

(เอกสารอ้างอิงอยู่ในภาคผนวก จ)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

สมาชิกที่ทั้งเป็นกลุ่ม องค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่น

คำขอผู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กองทุนกำหนด

คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งรายใดไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

การอนุมัติเงินกู้ถูกเงินให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอยืม พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้กู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคนเป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าไปบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีและสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

การชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาเงินกู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุน

กำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระเว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนการชำระหนี้

(เอกสารอ้างอิง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2544 หน้าที่23-24)

ประเภทการกู้ยืมของกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง หมู่ที่ 3 ต.สูงเนิน อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อนำไปใช้จ่ายให้กิจกรรมดังต่อไปนี้

1. การเกษตรจำนวน 28 ราย
2. อุตสาหกรรมครัวเรือนจำนวน 2 ราย
3. ค้าขายจำนวน 32 ราย
4. การบริการจำนวน 4 ราย
5. บรรเทาเหตุฉุกเฉินจำนวน 10 ราย
6. อื่นๆ 1 ราย

การพิจารณาเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง

1. การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่มีความประสงค์และขอกู้เงิน จะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
2. ลักษณะโครงการ สมาชิกสามารถยื่นขอได้ตามประเภทกิจกรรมข้างต้น ต้องมีลักษณะและคุณสมบัติ คือ เป็นโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางตลาดและสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน
3. วงเงินกู้ให้แก่สมาชิกรายหนึ่งในวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท (สองหมื่นบาทถ้วน) ในกรณีกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่า 20,000 บาท จะต้องเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ต้องไม่เกิน 50,000 บาท
4. ในกรณีครัวเรือนมีสมาชิกสมทบ มีสิทธิ์กู้ยืมเงินได้
5. การดำเนินงานตามโครงการที่ขอกู้ สมาชิกจะต้องดำเนินโครงการที่ขอกู้ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

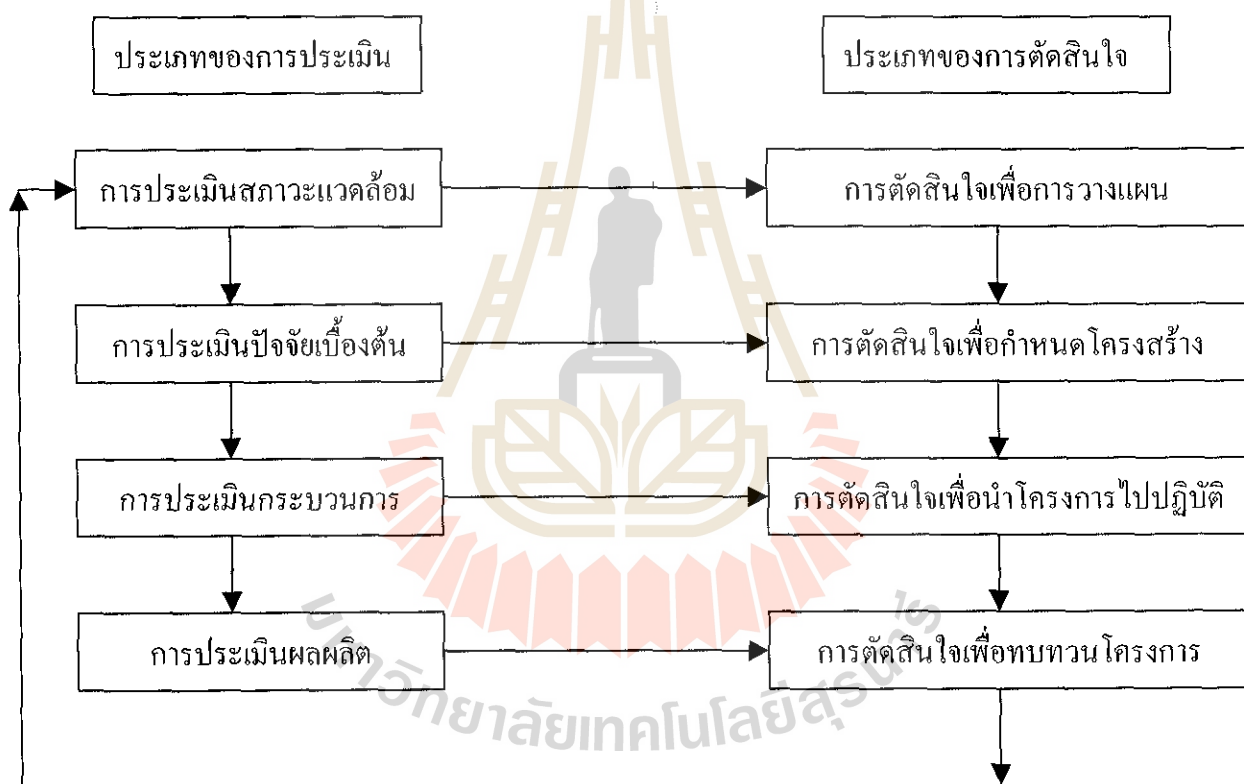
6. การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภท ต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในกรณีที่สมาชิกเสียชีวิตจะต้องให้ สามี-ภรรยา หรือบุตรรับสภาพหนี้แทน

7. หลักประกันเงินกู้ ต้องให้สมาชิกจำนวนสองคนเป็นผู้ค้ำประกัน แต่ต้องเป็นสมาชิกต่างครัวเรือน ในกรณีที่ไม่มีสมาชิกค้ำประกัน สมาชิกผู้กู้ยังสามารถใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันได้

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพโมเดล

ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชิป

(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2545)

การนำเอาแบบจำลองชิปไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะ คือ

1. จัดหาโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่าปัญหาอะไรที่น่าจะทำได้
2. โครงการที่มีอยู่แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ
3. โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินอยู่

ความหมายของการประเมินในทัศนะของสต๊ฟเฟิลบีม

สต๊ฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่”

รูปแบบของการประเมินแบบ CIPP MODEL

แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุม มีลักษณะเป็นการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันทั่วทั้งปีและมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการประชุมสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้กรอบคิดในการประเมินแบบซิป

แบบจำลองซิปประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูแลผลสำเร็จของโครงการ

(เอกสารอ้างอิง แบบจำลอง CIPP ศ.ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ หน้า 221-234)

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่นักศึกษาให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

ผลของการวิเคราะห์โครงการ

1. ผู้ได้รับผลประโยชน์จากโครงการ คือ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิตหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการโดยใช้ชุมชนเป็นห้องเรียน มีการเรียนรู้ ปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่
2. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนา นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. บัณฑิตที่ว่างงาน จำนวน 74,881 คน จะได้รับเงินถึงร้อยละ 93.8 จากงบประมาณทั้งหมดของโครงการเนื่องจากลักษณะโครงการเป็นการให้ทุนฝึกอบรม
(เอกสารอ้างอิง คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการ

ประเมินโครงการ หน้า 7)

9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

1. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2544
3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2544
4. คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอ
5. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
6. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน
7. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตและการจัดการประเมินโครงการ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความจริง ดังที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ในบทที่ 1 เพราะฉะนั้นในบทที่ 3 จึงมี 6 ด้านในเรื่อง

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา
4. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล

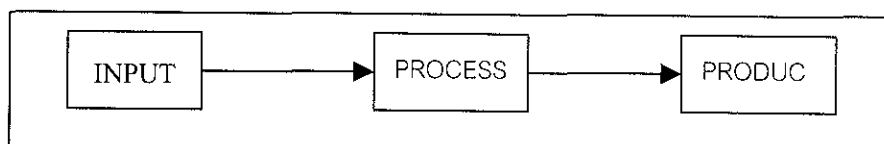
1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการประเมินเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งมีรูปแบบ ซิปป์โมเดล (CIPP MODEL) โดยมีระบบใหญ่ๆ อยู่ 4 ตัว ดังนี้

1. Context System คือ บริบทของหน่วยระบบ
2. Input System คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
3. Product System คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
4. Product System คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

สามารถเขียนแผนภูมิแสดงองค์ประกอบของระบบ ได้ดังนี้

องค์ประกอบ

CONTEXT

แผนภูมิที่ 1 แสดงองค์ประกอบของระบบ

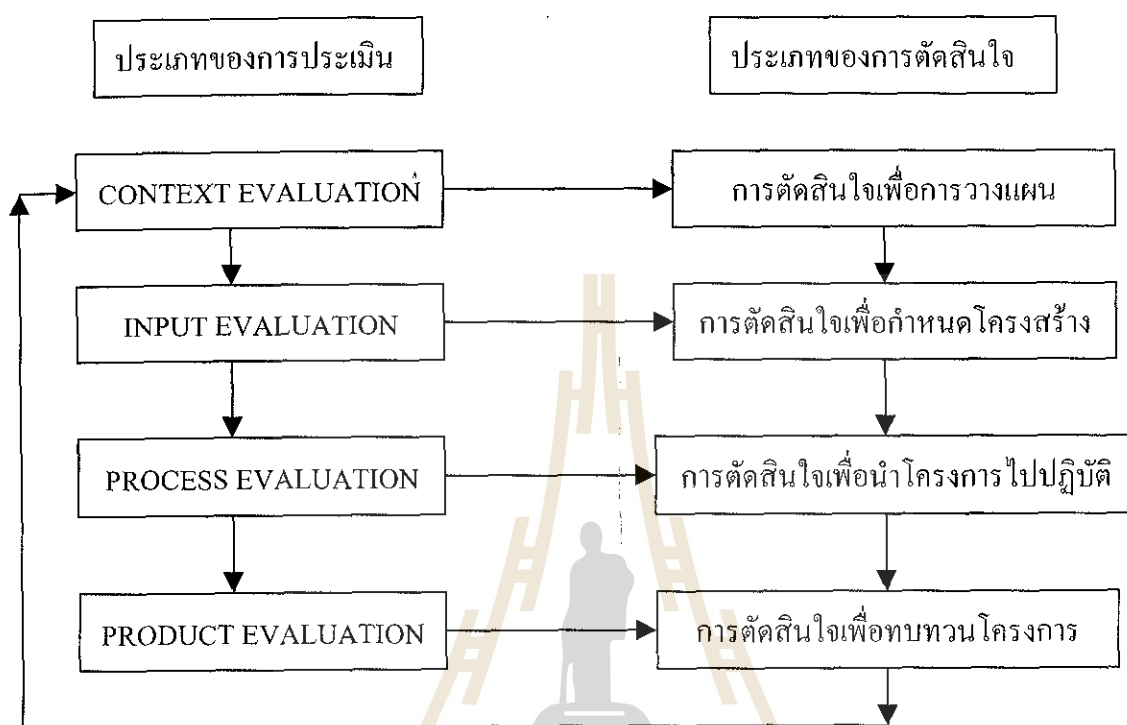
1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของสองระบบ คือ หน่วยระบบ A ระบบบริหารจัดการกองทุน และหน่วยระบบ B หน่วยระบบกิจการของผู้กู้
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบ การบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

ทั้ง 4 ระบบที่จะทำการประเมิน จะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ ไม่สำเร็จของโครงการ ผลบวกและผลลบที่จะเกิดขึ้นและจะต้องมีวิธี เครื่องมือที่จะไปเก็บรวบรวมข้อมูล

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam CIPP model)(2545:90-91) กล่าวว่า การประเมินองค์ประกอบต่างๆ ของระบบเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับระบบนั้นๆ จะมีการประเมิน 4 ประเภท ตามองค์ประกอบของระบบ คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation :C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็น ปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินการโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือ ปรับเปลี่ยนโครงการ

สต๊าฟเฟิลบีมสามารถนำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจ และประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสต๊าฟเฟิลบีม นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาต้องการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลวงของ หมู่ที่ 3 ตำบลสูงเนิน อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ผู้ศึกษานำมาใช้ในการศึกษา จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรภายในชุมชน มีครัวเรือนทั้งหมด 197 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 1,006 คน สำหรับการประเมินโดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งจำแนกออกได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 14 คน
2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 144 คน
2.2.1 สมาชิกที่ได้อนุมัติให้กู้	จำนวน 77 คน

3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

3.1 บริบทระดับประเทศ หรือ ตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ความยากจนของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคน เรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท
7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ
8. อื่น ๆ

3.2 บริบทระดับท้องถิ่น หรือ ตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย ตัวแปรตาม
 บรร. 1 ดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

2. สภาพปัจจุบัน
3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
4. ด้านวัฒนธรรม
5. ด้านสาธารณูปโภค
6. แหล่งน้ำ
7. สภาพที่ดินทำกิน
8. หนี้สินของชาวบ้าน

4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ คือ ตัวชี้วัดที่กล่าวมาแล้ว ในข้อ 3
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 - 2.5 ผู้สมัครขอกู้
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.2 การรับชำระหนี้
 - 3.3 การทำบัญชี

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

4.1.1 จำนวนผู้กู้

4.1.2 ยอดเงินกู้

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

4.2.1 จำนวนผู้ที่กู้ได้

4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน

4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้

4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้

4.3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด

4.3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวแล้วใน ข้อ 3)

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว

1.3.2 ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ

1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้กู้

1.3.4 หนี้สินทุนนอกระบบของผู้กู้

1.3.5 อาชีพหลักของผู้กู้

1.3.6 รายได้ของครอบครัว

1.3.7 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1 เงินกู้ที่ได้มา
- 2.2 เงิน อื่น ๆ เช่น เงินกู้นอกระบบ ทุนส่วนตัว
- 2.3 สถานที่ และวัตถุดิบ
- 2.4 เทคนิควิธีทำงาน
- 2.5 กำลังทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
- 3.2 การหาตลาดที่ดี
- 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - 4.1.1 รายได้เป็นเงิน
 - 4.1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่
- 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 4.2.1 ผู้กู้ได้ขายกิจการ
 - 4.2.2 ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - 4.3.1 ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
 - 4.3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - 4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน
 - 4.3.4 ผู้กู้สามารถเลี้ยงครอบครัวได้

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้อง

พึงผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบเพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

5. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลายที่จะนำมาใช้ได้ และวิธีการที่นำมาใช้ในการเก็บข้อมูลกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลัง ตำบลสูงเนิน อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีวิธีในการเก็บข้อมูล มีดังนี้

1. การสังเกตและบันทึก การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมทำกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
2. การสัมภาษณ์ คณะกรรมการหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ผู้นำชุมชน สมาชิกกองทุน และชาวบ้านทั้งรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่างๆ (บร.) เป็นประเด็นหลักในการสัมภาษณ์และให้ได้ความจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์มากที่สุด
3. การประชุมกลุ่มเวทีชาวบ้าน การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมของสมาชิกกองทุนและการประชุมสามัญของหมู่บ้าน ที่มาร่วมประชุมเสนอความคิดเห็นต่างๆ โดยการบันทึกข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
4. การศึกษา เจาะลึกรายกรณี จะศึกษาจากสมาชิกกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ โดยการศึกษาเป็นรายบุคคล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์สังเกต ดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

3. แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร.11 (แบบเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ได้ข้อมูลจากอำเภอ และเทศบาลตำบลสูงเนิน โรงพยาบาลสูงเนิน
2. ดำเนินการสัมภาษณ์และสอบถามผู้นำชุมชน ประธานกองทุน คณะกรรมการกลุ่มต่างๆ ประชาชนภายในชุมชน
3. ทำการสังเกตการณ์พฤติกรรมของบุคคลและสภาพทั่วไปในด้านต่างๆ ภายในชุมชน
4. สรุปวิเคราะห์

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง ตำบลสูงเนิน อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นที่ต้องการ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

- การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เช่น บร.2
- การวิเคราะห์โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ ตามแบบ เช่น บร. 9

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

- การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ เช่น บร. 1
- การวิเคราะห์นโยบาย แนวคิด การวิเคราะห์แนวคิดของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและของสมาชิกกองทุน เช่น บร.3

การวิเคราะห์ข้อมูล ของกองทุนจะวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน กองทุนโดยคัดประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องออก เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการประเมิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

8. ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์

ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ ได้แก่

1. ข้อมูลในหมู่บ้านไม่มีความหลากหลาย
2. ผู้ให้ข้อมูลไม่ชัดเจน
3. หลักฐานการทำบัญชีของผู้ไม่มี

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิปป์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมี 6 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 4 ผลการประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 5 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ประเทศไทยในอดีตเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาเพราะมีหนี้สินกับต่างประเทศมากมาย ความยากจนของกลุ่มเกษตรกรเป็นปัญหาที่ประเทศได้หาทางในการแก้ไข เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มคนยากคนจนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้จากปัญหาความยากจนของชาวไร่ชาวนาเป็นผลมาจากภาวะทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาด้านการศึกษาความรู้ความสามารถ ไม่เป็นไปตามที่คาดไว้เพราะการพัฒนาในแต่ละด้านต้องมีการลงทุนมาก เมื่อขาดความรู้ ความสามารถก็จะส่งผลให้คุณภาพของผลผลิตไม่ดี การส่งออกสินค้าต่างประเทศถูกกดราคา นับจากวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 คนไทยเหมือนตกอยู่ในฝันร้ายจากสงครามค่าเงินบาทลอยตัวตามด้วยการปิดตลาดเงินทุนหลักทรัพย์ การล้มละลายของบริษัทที่ผู้กู้เงินจากต่างประเทศ รัฐบาลไทยต้องเข้าไปกู้ยืมเงินกู้ภาคเอกชน กระทั่งในที่สุดต้องเข้าโครงการ IMF อันเป็นเหตุให้ภาคเอกชนทุกชั้นหันหน้าจากมาตรการของ IMF วิกฤตเศรษฐกิจ คราวนี้อะไรจะกระทบไทยได้

ถ้าจะย้อนถึงเหตุการณ์หลังประกาศปล่อยค่าเงินบาทลอยตัว วันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ค่าเงินบาทอ่อนตัว ลงมาอยู่ที่ระดับ 28.10 บาท ส่วนดัชนีราคาหุ้น ตลาดหลักทรัพย์ อยู่ที่ระดับ 596.37 จุด ฐานะของประเทศช่วงนั้น เงื่อนไขเพิ่มเติมทุนโดยนักลงทุนต่างประเทศเงินออก ความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจแทบไม่เหลือและประเทศก็เต็มไปด้วยปัญหานี้สิน ภาระหนี้ต่างประเทศเมื่อ

สิ้นปี 2540 มีจำนวน 109,276 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยแยกเป็นหนี้ภาคเอกชนประมาณ 85,12 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หนี้ภาครัฐจำนวน 24,082 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปัจจุบันแม้ยอดหนี้ต่างประเทศจะลดลงเหลือ 64,394 ล้านดอลลาร์ โดยแยกเป็นหนี้ภาคเอกชน 37,667 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และหนี้ภาครัฐ 26,727 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่ปัญหานี้ ภาคสถาบันการเงินก็ยังไม่จบ และหนี้สาธารณะก็พุ่งกว่า 3 ล้านล้านบาท หรือประมาณ 60% ของผลิตภัณฑ์รวมภายในประเทศ(จีดีพี) ส่วนอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีตัวเลขการเติบโตสูงหลังเกิดวิกฤตฟองสบู่เศรษฐกิจมีอัตราการเติบโตที่ติดลบจากที่เคยโต 9.3% ของจีดีพีในปี 2538 โต 6% ในปี 2539 แต่ปี 2540 หดลงมาติดลบ 1.4% และ ปี 2541 หดลงมาติดลบ 10.6% ก่อนที่จะเริ่มกระเตื้องขึ้นในปี 2542 โดยเศรษฐกิจโต 4.5% ปี 2543 โต 4.7% และหล่นวูบเหลือ 1.7% ในปี 2544 สำหรับไตรมาสแรกปีนี้ เศรษฐกิจโต 3.9% และประมาณกันว่า ในปี 2545 เศรษฐกิจจะโต 3.5-4% ของจีดีพี

(เอกสารอ้างอิง มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันที 8-14 กรกฎาคม 2545 ปีที่ 22)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)

นโยบายของรัฐบาล จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 แสดงเจตนารมณ์ ยุทธศาสตร์และนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งมั่นจะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ เพื่อประโยชน์สุขของประเทศไทยนั้น ในหลายประเด็นมีนโยบายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง ตัวอย่างเช่น นโยบายการสร้างรายได้ นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

1.1 นโยบายการสร้างรายได้ ได้พูดถึงการแก้ปัญหาหนี้สินของประเทศด้วยการสร้างรายได้โดยเน้นการสร้างรายได้ทุกระดับ โดยส่งเสริมแนวเศรษฐกิจพอเพียง ตามเศรษฐกิจพอเพียงตามศักยภาพของชุมชนในระดับฐานรากของประเทศ ตั้งแต่การผลิตเพื่อบริโภค นำผลผลิตที่เหลือออกจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้ในครอบครัว ส่งเสริมการรวมตัวเพื่อดำเนินเศรษฐกิจระดับชุมชน เร่งพัฒนาผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม

รัฐบาลสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและศักยภาพของทักษะที่ เพื่อกระจายโอกาสกระจายความเสี่ยงและฐานการผลิตของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีแนวนโยบายครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านเกษตร ด้านอุตสาหกรรม และด้านการบริการ

1.1.1 ด้านการเกษตร ประกอบด้วย การฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรโดยการปรับโครงสร้างด้านสินเชื่อ การส่งเสริมการทำเกษตร

ผสมผสาน และส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ทำกินโดยการพัฒนาการตรวจสอบคุณภาพ มาตรฐาน และส่งเสริมการประมงชายฝั่ง

1.1.2 ด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลได้มีแนวนโยบายหลายๆ ด้าน ดังนี้

1. ปรับโครงสร้างการผลิตในการผลิตภาคอุตสาหกรรมค้ำึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือ ภูมิปัญญาของไทย ศักยภาพทางการผลิตและการตลาด
2. เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน
3. พัฒนาบุคลากรและแรงงานภาคอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา
4. ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ
5. ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงินรวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานกองทุนร่วมทุน
6. สนับสนุนให้เกิดการประกอบการใหม่ๆ

1.1.3 ด้านบริการและการท่องเที่ยว รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริม คุณภาพ และมาตรฐานในการให้บริการ และยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการและท่องเที่ยวโดย

1. พัฒนาภาคบริการจากการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน เร่งรัดผู้ประกอบการให้มีความรู้ ทักษะด้านภาษา มาตรฐานการบริการและการจัดการ
2. ส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยแรงพื้นฐานระดับความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ไทยเป็นประจักษ์หลักของการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ ใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก

1.2 นโยบายด้านพาณิชย์ และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

รัฐบาลมีนโยบายชัดเจนที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ให้มีความเข้มแข็ง พร้อมๆ ไปกับการเร่งสร้างผู้ประกอบการ SME รายใหม่ เพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ อันเป็นฐานภาษีให้กับประเทศในระยะยาว ได้ดำเนินการดังนี้

1. คณะรัฐมนตรีเห็นชอบจัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (SME Development Bank) จึงอนุมัติปรับปรุงกฎหมายเพื่อแปรสภาพบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) เป็นธนาคาร

2. มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐเร่งรัดปล่อยสินเชื่อให้กับ SME
3. ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับ SME
4. ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจเงินร่วมลงทุน เพื่อจูงใจให้นำเงินไปลงทุนในกิจการ SME

(เอกสารอ้างอิง ชุติวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ หน้า 223-224)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

บัญชีเดินสะพัดขาดดุลรอบ 56 เดือน

ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุล 119 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนดุลการชำระเงินเกินดุล 295 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในเดือนเมษายน ธปท.มีการชำระหนี้กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF Packages) 0.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

ดุลบัญชีเดินสะพัดในเดือนเมษายนขาดดุลเป็นครั้งแรกในรอบ 56 เดือน โดยเดือนสุดท้ายที่มีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดคือ สิงหาคม 2540 ซึ่งสิ่งที่ ธปท.ห่วงก็คือภาคการส่งออกแม้จะขยายตัวแต่มูลค่าก็ไม่ถึง 5,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพราะ มีปัจจัยด้านราคาสินค้าเป็นตัวฉุด นอกจากนี้กรณีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในช่วงที่เศรษฐกิจยังไม่แข็งแรงพอจะเป็นอันตรายต่อระบบเศรษฐกิจ ถ้าการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดนั้นเป็นการขาดดุลที่เกิดจากการนำเข้าสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค แต่ถ้าถามว่าเป็นแนวโน้มตัวเลขดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นไปในทิศทางใดไม่สามารถตอบได้ในขณะนี้

ทั้งนี้ตามหลักสากลแล้ว การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดที่เป็นอันตรายต่อประเทศนั้น คือ การขาดดุลเกินกว่า 3% ของ GDP ต่อปี ดังนั้นจึงไม่น่ากังวลมากนักในขณะนี้ เพราะ 3% ของ GDP ของไทย คือ 3,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งในเดือนเมษายนไทยขาดดุลเพียง 119 ล้านดอลลาร์สหรัฐและในช่วง 4 เดือนแรกของปีดุลบัญชีเดินสะพัดยังคงเกินดุลอยู่

(เอกสารการเงินการธนาคาร ปีที่ 21 ฉบับที่ 24 มิ.ย.2545 :76)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

1. สภาพที่มีป่าไม้ลดลงทำให้เกิดมลพิษต่างๆ เช่น น้ำเสีย ฝนแล้ง
2. การปนเปื้อนของสารเคมีในอาหาร เช่น พืช ผัก ผลไม้ อาหารต่างๆ
3. สภาพทางภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงของโลกที่ร้อนและแห้งแล้ง ขาดน้ำในการทำการเกษตรกรรมและการบริโภค
4. สภาพมลพิษทางอากาศจากโรงงานอุตสาหกรรม จากควัน

1.1.4 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชนคนไทยกับการจัดการหนี้

(ข่าวรวมคำแหง:8-14 เม.ย. 2545) สถานภาพของประเทศไทยในปัจจุบันรายชื่อของธนาคารโลก หรือกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เราอยู่ในฐานะเป็น “ลูกหนี้” หรือ debtor ของสถาบันการเงินทั้งสองแห่งนี้ ซึ่งก็เป็นเหมือนๆ กับประเทศส่วนใหญ่ในโลก รายการหนี้สินของประเทศเราจะปรากฏอยู่ในยอดหนี้ต่างประเทศ ซึ่งในปัจจุบันอยู่ที่ประมาณ 2.9 ล้านล้านบาท (คิดจาก 44 บาทต่อดอลลาร์) หนี้จำนวนนี้ แม้ว่าจะไม่ทำให้เราถูกจัดอยู่เป็นประเทศหนี้สินล้นพ้นตัว แต่ก็นับว่า นักหนาสาหัสอย่างชนิดที่คนไทยในเมือง จะต้องตระหนักในฐานะเป็นผู้ที่มีส่วนก่อหนี้ก้อนมหึมานี้ และควรหันมาร่วมกันคิดว่า จะจัดการแก้ไขปัญหานี้อย่างไรดี จึงจะไม่เป็นการโยนภาระไปให้คนไทยในชนบทอย่างไม่เป็นธรรม

อีกทั้งทุกครั้งที่มีการกล่าวถึงภาวะหนี้สินในประเทศ ปัญหาหนี้ที่มักจะหยิบยกมากล่าวอ้างถึงเสมอๆ ก็คือ ปัญหา NPL (non-performing loan) ซึ่งหมายถึงหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หนี้ประเภทนี้มาจากภาคธุรกิจอุตสาหกรรม การค้า และการบริโภคเป็นส่วนใหญ่ ปัจจุบันมียอดอยู่ที่ประมาณ 5 แสนล้านบาทเศษ ซึ่งเป็นหนี้จำนวนสูงราว 1 ใน 4 ของ GDP นี่เองที่สถาบันการเงินเอกชนประเมินว่าเป็นตัวจุดรั้งการขยายตัวของเศรษฐกิจส่วนรวม ทั้งๆ ที่ หนี้จำนวนมหาศาลเหล่านี้ ล้วนเกิดมาจากความผิดพลาดในการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินทั้งสิ้น ซึ่งภาระหนี้ควรตกแก่ภาคธุรกิจ ไม่ใช่ผลักมาเป็นหนี้ของกองทุนฟื้นฟูมากมายดังเช่นที่เป็นอยู่

สำหรับประเทศไทยของเรา ซึ่งมีหนี้ต่างประเทศรวมทั้งสิ้นราว 2.9 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 65 ของ GDP แน่นอนที่สุดว่า ภาระหนี้ต่างประเทศจำนวนนี้ จะทำให้คนไทยตกอยู่ในภาวะหนี้ไปอีกนานหลายปี โดยที่เราคงไม่อาจคาดหวังให้เจ้าหนี้มายกหนี้ให้เราเป็นแน่ เพราะประเทศเรามีศักยภาพพอที่จะใช้หนี้ได้ เพียงแต่ว่าในการชำระหนี้หนี้้นั้น หากเป็นหนี้ภาครัฐ รัฐบาลจะต้องไม่ผลักภาระไปยังประชาชนผู้ยากไร้มากเกินไปโดยเฉพาะ เกษตรกรซึ่งมักจะมีหนี้สินมากเป็นทุนอยู่แล้ว

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่น

สังคมไทยมีความอ่อนแอในเรื่องใหญ่ๆ ถึง 5 ประการ คือ

1. ความอ่อนแอทางศีลธรรม

ความอ่อนแอเป็นเรื่องสำคัญที่กำหนดความสำเร็จในเรื่องอื่นๆ แต่ถ้าศีลธรรมอ่อนแอแล้วย่อมนำไปสู่ภาวะวิกฤตในทุกเรื่อง ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธก็จริง แต่มีปัญหาศีลธรรมมาก การลักขโมยมีอยู่ทั่วถึงทั่วประเทศ การคอร์รัปชันระดับทั่ว การฆ่ากันตายเคยมีอัตราสูง

เป็นที่สองในโลก รวมทั้งการละเมิดสิทธิเด็กและสตรี การทำลายสิ่งแวดล้อม การเห็นแก่ประโยชน์ ความเชื่อถือ กระทบเศรษฐกิจ เพราะความเชื่อถือได้เป็นทุนทางเศรษฐกิจที่สำคัญ คนไทยยังขาดจิตสาธารณะ หรือ Public Mind ยังมีจิตคับแคบ เห็นแก่ตัว เห็นแก่พรรคพวก ทำให้ไม่สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมใหญ่ได้อย่างสมดุล การขาดความสมดุลก็คืออาการป่วย ซึ่งจะต่อไปเป็นวิกฤต

2. ความอ่อนแอทางปัญญา

สังคมไทยมีวัฒนธรรมอำนาจมากกว่าวัฒนธรรมปัญญา นิยมใช้ความเห็นมากกว่าการสร้างความรู้ การศึกษาก็เน้นท่องจำมากกว่าการทำ การคิด การสร้างความรู้ สื่อมวลชนก็ถูกใช้ไปในทางกระตุ้นกิเลสตัณหาทางวัตถุนิยมมากกว่าการสร้างปัญญา การค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างความรู้ เพื่อเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์มีน้อยมาก สังคมทั้งสังคมจึงอ่อนแอทางปัญญาจะว่าเป็นวิกฤตการณ์ทางปัญญาก็ได้ ความอ่อนแอทางปัญญาทำให้ไม่สามารถประกอบตัวอยู่ในสมดุลได้ จึงเจ็บป่วยและวิกฤต

3. ความอ่อนแอของระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจของเราเป็นระบบที่ทอดทิ้งและทำลายเศรษฐกิจของฐานล่างให้อ่อนแอ มุ่งส่งเสริมคนส่วนน้อยข้างบนให้มีเงินมาก แต่เศรษฐกิจข้างบนก็ไม่ใช่เศรษฐกิจจริง แต่เป็นเศรษฐกิจเทียม ที่ยกย้ายถ่ายเทเงินกำไรกัน มากกว่าเป็นการผลิตทางเศรษฐกิจจริงๆ มีความฉ้อฉล คดโกง เอาเปรียบสูง ปราศจากการค้นคว้าวิจัยให้เข้มแข็งทางปัญญา และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ในเมื่อระบบเศรษฐกิจมีลักษณะเช่นนี้ คือฐานล่างอ่อนแอ ข้างบนมีความเทียมและฉ้อฉล ระบบทั้งระบบจึงอ่อนแอจนพังทลายลง เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในปัจจุบัน

4. ความอ่อนแอของระบบรัฐ

ระบบรัฐซึ่งประกอบด้วยระบบการเมืองและระบบราชการอ่อนแอยิ่ง เพราะขาดความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ขาดปัญญา และมีการคอร์รัปชันสูง อำนาจอำนวนนั้นปกคลุมไปทั่วทุกปริมณฑลของสังคม ในเมื่ออำนาจอำนวนไม่ถูกต้องย่อมส่งผลเสียอย่างทั่วถึงทุกๆ มิติ ทั้งเรื่องศีลธรรม เรื่องปัญญา เรื่องเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความอ่อนแอของระบบรัฐจึงเป็นต้นเหตุสำคัญของวิกฤตการณ์

5. ความอ่อนแอของสังคม

โครงสร้างทางสังคมไทย เป็นโครงสร้างทางคิง คือเป็นความสัมพันธ์กันเชิงอำนาจ ระหว่างคนข้างบนที่มีอำนาจกับคนข้างล่างที่ไม่มีอำนาจ เป็นนายกับไพร่ หรือเป็นเจ้านายกับลูกน้อง คนมีอำนาจข้างบนจะคิดสิ่งต่างๆ จากคนข้างล่างไปเข้าตัว ทั้งเศรษฐกิจและเกียรติยศ คนข้างล่างจะไม่มีเกียรติและยากจน เมื่อคนข้างล่างถูกบีบคั้นเอาเปรียบก็จะเก เช่น หนีงาน ขโมยของ หลวง และแสวงหาผู้อุปถัมภ์ กลายเป็นสังคมอุปถัมภ์ ผู้คนคิดพึ่งพาผู้อื่น ไม่คิดพึ่งตัวเอง

(เอกสารอ้างอิง ยุทธศาสตร์ชาติ หน้า 5 - 8)

1.1.7 ค่านิยมในกระแสดนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

คนไทยกับการจัดการหนี้

(ข่าวรวมคำแหง:8-14 เม.ย. 2545) สถานภาพของประเทศไทยในบัญชีรายชื่อของธนาคารโลกที่ดี หรือกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ก็ดี เราอยู่ในฐานะเป็น “ลูกหนี้” หรือ debtor ของสถาบันการเงินทั้งสองแห่งนี้ ซึ่งก็เป็นเหมือนๆ กับประเทศส่วนใหญ่ในโลก รายการหนี้สินของประเทศเราจะปรากฏอยู่ในยอดหนี้ต่างประเทศ ซึ่งในปัจจุบันอยู่ที่ประมาณ 2.9 ล้านล้านบาท (คิดจาก 44 บาทต่อดอลลาร์) หนี้จำนวนนี้ แม้ว่าจะไม่ทำให้เราถูกจัดอยู่เป็นประเทศหนี้สินล้นพ้นตัว แต่ก็นับว่าหนักหนาสาหัสอย่างชนิดที่คนไทยในเมือง จะต้องตระหนักในฐานะเป็นผู้ที่มีส่วนก่อหนี้ก้อนมหึมานี้ และควรหันมาร่วมกันคิดว่า จะจัดการแก้ไขปัญหานี้อย่างไรดี จึงจะไม่เป็นการโยนภาระไปให้คนไทยในชนบทอย่างไม่เป็นธรรม

อีกทั้งทุกครั้งที่มีการกล่าวถึงภาวะหนี้สินในประเทศ ปัญหาหนี้ที่มักจะหยิบยกมากล่าวอ้างถึงเสมอๆ ก็คือ ปัญหา NPL (non-performing loan) ซึ่งหมายถึงหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หนี้ประเภทนี้จากภาคธุรกิจอุตสาหกรรม การค้า และการบริโภคเป็นส่วนใหญ่ ปัจจุบันมียอดอยู่ที่ประมาณ 5 แสนล้านบาทเศษ ซึ่งเป็นหนี้จำนวนสูงราว 1 ใน 4 ของ GDP นี่เองที่สถาบันการเงินเอกชนประเมินว่าเป็นตัวกระตุ้นการขยายตัวของเศรษฐกิจส่วนรวม ทั้งๆ ที่ หนี้จำนวนมหาศาลเหล่านี้ล้วนเกิดมาจากความผิดพลาดในการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินทั้งสิ้น ซึ่งภาระหนี้ควรตกแก่ภาคธุรกิจ ไม่ใช่ผลักมาเป็นหนี้ของกองทุนฟื้นฟูมากมายดังเช่นที่เป็นอยู่

สำหรับประเทศไทยของเรา ซึ่งมีหนี้ต่างประเทศรวมทั้งสิ้นราว 2.9 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 65 ของ GDP แน่่อนที่สุดว่า ภาระหนี้ต่างประเทศจำนวนหนี้ จะทำให้คนไทยตกอยู่ในภาวะหนี้ไปอีกนานหลายปี โดยที่เราคงไม่อาจคาดหวังให้เจ้าหนี้มายกหนี้ให้เราเป็นแน่ เพราะประเทศเรามีศักยภาพพอที่จะใช้หนี้ได้ เพียงแต่ว่าในการชำระหนี้หนี้้น หากเป็นหนี้ภาครัฐ รัฐบาลจะต้องไม่ผลักภาระไปยังประชาชนผู้ยากไร้มากเกินไปโดยเฉพาะ เกษตรกรซึ่งมักจะมีหนี้สินมากเป็นทุนอยู่แล้ว

(เอกสารอ้างอิง โลกเศรษฐกิจ:รศ.เสรี ลีลาสัย หน้า17,8-14 เม.ย.45)

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

บ้านตะคลองหลง เป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งขึ้นมาเมื่อประมาณ 200 ปีที่ผ่านมา โดยมีพ่อใหญ่มูล สามี แม่ใหญ่แก้ว พ่อใหญ่ทับทิม พ่อใหญ่บุญมา สามี แม่ใหญ่เจ็ก ได้อพยพมาจากคุ้มไฟไหม้ ตำบลสูงเนิน เพราะเกิดโรคระบาด ชื่อ โรคเพ็ก แต่เดิมพื้นที่บ้านตะคลองหลงเป็นที่นา จนเมื่อเกิดโรคระบาดชาวบ้านที่กล่าวถึงจึงได้อพยพมาตั้งถิ่นฐาน สร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ทำการเกษตร ทำนา ทำสวน ส่วนชื่อหมู่บ้านเกิดจากบริเวณหมู่บ้านมีลำตะคลองสายเก่าแก่เป็นลำน้ำที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ มีต้นน้ำมาจากเขาใหญ่ ไหลผ่านกลางหมู่บ้านคดเคี้ยวไปมา จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน ว่าบ้านตะคลองหลง จนถึงปัจจุบัน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันบ้านตะคลองหลงมีการขยายตัวของประชากรพอสมควร โดยดูได้จากการแยกครอบครัวของลูกหลาน มาสร้างครอบครัวสร้างที่อยู่เอง การเข้ามาของคนต่างพื้นที่ซึ่งมาทำงานในเขตอำเภอสูงเนิน พื้นที่ในเขตบ้านตะคลองหลงในปัจจุบันได้มีการสร้างที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น มีการสร้างบ้านพักไว้ให้เช่า โดยใช้พื้นที่ของสวนหมาก สวนพลู ซึ่งปัจจุบันได้เลิกทำแล้ว จึงทำให้มีการขยายตัวของชุมชนเพิ่มมากขึ้น มีบ้านเช่า มีคนจากต่างถิ่นเข้ามาอยู่อาศัย

ระบบนิเวศของชุมชน

บ้านตะคลองหลง หมู่ที่ 3 ตำบลสูงเนิน อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	จด	บ้านหินตั้ง ตำบลเสม็ด อ.สูงเนิน
ทิศใต้	จด	บ้านสูงเนิน ตำบลสูงเนิน อ.สูงเนิน
ทิศตะวันออก	จด	บ้านกุศหิน ตำบลโคราช อ.สูงเนิน
ทิศตะวันตก	จด	บ้านโคกสะอาด อ.สีคิ้ว

ทำเลที่ตั้ง

บ้านตะคลองหลงตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มลำตะคลองมีคลองน้ำไหลผ่านตลอดปี ปัจจุบันตั้งอยู่ หมู่ที่ 3 ตำบลสูงเนิน อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา

ระบบสาธารณูปโภค

ไฟฟ้า

ปัจจุบันบ้านตะคลองหลงมีไฟฟ้าใช้ครอบคลุมทั่วเรือน

ถนน

บ้านตะคลองหลง มีถนนสายหลัก 1 สาย เป็นถนนที่ทำด้วยคอนกรีต ยาวประมาณ 500 เมตร และเป็นถนนลูกรังซึ่งอยู่หลังหมู่บ้าน 1 สาย ยาวประมาณ 500 เมตร
ประปา

ปัจจุบันบ้านตะคลองหลง มีน้ำประปาใช้เกือบทุกครัวเรือน เป็นน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาค สามารถใช้น้ำประปาได้ตลอดทั้งปี

สุขภาพอนามัย

ชาวบ้านตะคลองหลง มีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ คนแก่มียูขึ้นประมาณ 80 ปี ขึ้นไป เพราะสภาพพื้นที่บริเวณที่เป็นสวนมีต้นไม้มากทำให้อากาศสดชื่นไม่มีมลพิษ ชาวบ้านทุกคนจะมีบัตรสุขภาพ ประกันสังคม เมื่อเจ็บป่วยก็สามารถที่จะไปรักษาได้เลยที่คลินิก และโรงพยาบาล การคมนาคมไปมาสะดวก

ลักษณะประชากร

หมู่บ้านตะคลองหลง มีจำนวนประชากร 1,006 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 59 เป็นเพศหญิงร้อยละ 41 กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18 – 50 ปี

ตาราง ที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	590	59
- หญิง	416	41
2. อายุ		
- 1 วัน – 3 ปีเต็ม	20	2
- 3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	53	5
- 6 ปี 1 วัน – 12 ปี เต็ม	66	7
- 12 ปี 1 วัน – 14 ปี เต็ม	25	3
- 14 ปี เต็ม – 18 ปี เต็ม	65	7
- 18 ปี เต็ม – 50 ปี เต็ม	539	53
- 50 ปี เต็ม – 60 ปี เต็ม	95	9
- 60 ปี ขึ้นไป	143	14

แหล่งน้ำ

บ้านตะคลองหลงมีแหล่งน้ำที่สำคัญไหลผ่านอยู่หนึ่งสาย ชาวบ้านเรียกว่าลำตะคลอง เป็นคลองที่มีน้ำไหลตลอดทั้งปี มีแหล่งต้นน้ำมาจากเขาใหญ่ ชาวบ้านจะใช้น้ำในลำ ตะคลองทำการเกษตร และใช้สอยในบ้านเรือน สำหรับบ้านที่อยู่บริเวณริมลำตะคลอง

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำ จำแนกตามแหล่ง

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
คลองน้ำ	1	1	-
บ่อน้ำบาดาล	5	5	-
ห้วย	1	1	-

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

การประกอบอาชีพของชาวบ้านตะคลองหลง ตอนนี้มีหลายอาชีพ คือ

- 1. ทำนา
- 2. ทำสวน
- 3. รับราชการ
- 4. รับจ้าง
- 5. ค้าขาย
- 6. ลูกจ้างโรงงาน

ซึ่งอาชีพเหล่านี้ คือ เป็นอาชีพที่หารายได้ให้กับหมู่บ้าน สามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้พอสมควร แต่ก็มีบางครอบครัวขาดเงินทุนหมุนเวียนก็จะไปกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน นายทุนนอกระบบ จึงทำให้ชาวบ้านบางส่วนมีหนี้สิน แต่ก็สามารถเลี้ยงครอบครัวและตัวเองได้อย่างไม่เดือดร้อนเท่าไร

ตารางที่ 3 แสดงกรรมสิทธิ์ในการถือที่ดินทำกิน

จำนวนที่ดิน (ไร่)	จำนวนครัวเรือน
1 - 5	19
6 - 10	7
11 - 12	2
21 - 50	-

ตารางที่ 4 แสดงรายได้ของประชาชนในหมู่บ้าน/ปีในแต่ละครอบครัว

รายได้ (บาท)	จำนวนครัวเรือน
1,000 – 5,000	-
5,001 – 10,000	-
10,001 – 20,000	-
20,001 – 30,000	7
30,001 – 50,000	90
50,001 – 100,000	100

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ชาวบ้านตะคลองหลง ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ การนับถือศาสนาของชาวบ้านจะมีลักษณะเป็นแบบศาสนาสืบทอด นับถือตามบรรพบุรุษ วัดจะมาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในเรื่องพิธีกรรม วัดและศาสนาจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชาวบ้านตะคลองหลง

เดือนห้า หรือ เดือนเมษายน มีประเพณีสงกรานต์ หรือปีใหม่ของชาวไทย คนหนุ่มสาว คนหนุ่มสาวที่ทำงานอยู่ต่างถิ่นจะกลับมาเพื่อมาทำบุญ และพบปะญาติพี่น้อง มีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ สรงน้ำพระ ไปทำบุญที่วัด มีการสาดน้ำกันในหมู่บ้าน ถือเป็นงานบุญที่ชาวบ้านมีความสนุกสนาน

เดือนแปด หรือ เดือนกรกฎาคม มีการทำบุญเข้าพรรษา ชาวบ้านจะทำบุญโดยการถวายเทียนเข้าพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝน และเครื่องอัฐบริขารที่จำเป็นเพื่อใช้ในระหว่างเข้าพรรษา 3 เดือน และชาวบ้านยังนิยมให้ลูกหลานที่อยู่ในช่วงหนุ่มบวชในช่วงเดือนนี้ด้วย

โรงเรียนและการศึกษา

บ้านตะคลองหลง จะไม่มีโรงเรียนแต่จะไปเรียนในหมู่บ้านอื่น ซึ่งจะมีโรงเรียนอยู่คือ โรงเรียนประชารัฐสามัคคี โรงเรียนระดมวิทยานุสรณ์ โรงเรียนแหลมทองวิทยานุสรณ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนสูงเนิน จะเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ประชากรส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ ถ้าจะต่อไปในระดับปริญญาตรี อาชีวะ ก็จะต้องเข้าไปเรียนในตัวจังหวัด ในปัจจุบันถ้าบ้านไหนครอบครัวพอมีฐานะจะนิยมส่งลูกหลานเข้าไปเรียนในตัวจังหวัด ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับปริญญาตรี

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ในช่วงเริ่มต้นในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นมา ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจและให้ความสนใจตลอดจนความร่วมมือน้อย และไม่คิดว่าการยื่นเรื่องขอรับเงินจัดสรรกองทุนหมู่บ้านละหนึ่งล้านบาทจะได้มาง่ายๆ และยังไม่เข้าใจเรื่องระเบียบกองทุนหรือข้อบังคับต่างๆ ของกองทุนหมู่บ้านแต่เมื่อกองทุนได้รับการจัดสรรเงินเข้ามาประชาชนในหมู่บ้านก็เริ่มมีความสนใจมากขึ้น หลายคนที่ไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลให้นำเงินมาจัดสรรปล่อยกู้ให้สมาชิก ก็เริ่มหันมาให้ความสนใจและยื่นเรื่องขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านมากขึ้น

2) เงิน 1 ล้านบาท เมื่อได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลเข้ามาแล้ว ทางคณะกรรมการได้มีการจัดสรรให้ให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน สามารถยื่นเรื่องขอกู้ได้ โดยสามารถกู้ได้ไม่เกินคนละ 20,000 บาท และจะต้องมีการระบุวัตถุประสงค์ในการขอกู้ที่ชัดเจนหรือเป็นโครงการที่สามารถให้ผลตอบแทนได้จริงและมีความเป็นไปได้มากที่สุด โดยตามระเบียบแล้วสมาชิกสามารถขอกู้ได้ 1 ครั้งต่อ 1 ครอบครัว เมื่อชำระยอดที่กู้ครบตามจำนวนหมดแล้วจึงสามารถขอกู้เพิ่มเติมได้อีก ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกระจายเงินที่ได้รับจัดสรรให้สมาชิกมีสิทธิเท่าเทียมกันในการขอกู้เงิน

3) คณะกรรมการหมู่บ้านมีการคัดเลือกมาจากประชาชนในหมู่บ้าน โดยในขั้นแรกได้จัดให้มีการประชุมในหมู่บ้าน โดยให้แต่ละครัวเรือนส่งตัวแทนมาเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบและร่วมมือกันเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขึ้นมาดำเนินการ โดยประชาชนร่วมกันเสนอชื่อและออกเสียงหนึ่งคนต่อหนึ่งเสียงแต่บ้านตะคลองหลงมีการเลือกตั้งถึง 2 ครั้ง ถึงได้คณะกรรมการทั้งหมด 14 คน และคัดเลือกว่าใครควรดำรงตำแหน่งอะไรจึงเหมาะสมที่สุด โดยคณะกรรมการที่เลือกขึ้นมาจะต้องมีทั้งหญิงและชายในจำนวนที่เท่าๆ กัน จากนั้นคณะกรรมการจึงร่วมกันร่างระเบียบข้อบังคับของกองทุนฯ ขึ้นมา และนำเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเพื่อพิจารณาจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านหนึ่งล้านบาทให้แก่หมู่บ้าน

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน เมื่อสมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนไปแล้ว เมื่อถึงกำหนดชำระคืนเงิน ผู้นำเงินมาส่งที่คณะกรรมการที่รับผิดชอบ หรือผู้นำไปส่งที่ธนาคารโดยขอหนังสือรับรองจากประธานกองทุน โดยกองทุนจะไม่เก็บเงินไว้ที่ตั้งหรือคณะกรรมการคนใดคนหนึ่ง

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A พบว่า

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า การคัดเลือกผู้กู้เงินกองทุนของคณะกรรมการ คณะกรรมการกองทุนจะคัดเลือกผู้กู้ที่ขอกู้เงินตามกิจกรรมที่ระบุในข้อบังคับ

ของกองทุน ขั้นตอนคัดเลือกพร้อมอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จะพิจารณาผู้กู้โดยดูศักยภาพของผู้กู้หลายอย่างถึงจะให้ผู้กู้ได้ เพื่อที่ว่าผู้กู้สามารถชำระเงินคืนได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่ จำนวนเงินก็จะพิจารณาให้ตามสภาพของโครงการ แต่จุดด้อยของคณะกรรมการในการพิจารณาคัดเลือกผู้กู้ คือ คณะกรรมการจะดูที่ฐานะของผู้มาขอกู้ว่าถ้าสามารถชำระเงินคืนได้ก็จะอนุมัติให้ หรือเป็นญาติพี่น้องคณะกรรมการก็จะอนุมัติเร็ว ทำให้สมาชิกผู้ที่ไม่ได้ผู้คิดว่าการทำงานไม่โปร่งใส หรือบางคนขยันทำมาหากินแต่ฐานะยากจน การพิจารณาเงินกู้ในจำนวนเงินที่น้อยทำให้ได้เงินไม่เพียงพอต่อการลงทุน

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า การทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน ยังไม่เข้ารูปเข้ารอยเท่าไร สาเหตุจากหลายประการ คือ คณะกรรมการที่รับผิดชอบในด้านการทำบัญชียังไม่มีความชำนาญด้านบัญชี ไม่เข้าใจในระบบบัญชีที่ทางรัฐบาลอบรมให้ เมื่อเริ่มเข้ารูปเข้ารอยรัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชีใหม่ ทำให้การจัดทำบัญชีในส่วนต่างๆ เป็นไปได้ช้า รวมถึงปัญหาด้านตัวคณะกรรมการที่รับผิดชอบด้านบัญชีไม่มีเวลาให้กับกองทุน ประกอบกับแบบบัญชีใหม่ที่รัฐจัดให้ทางกองทุนยังไม่ได้จึงยังทำให้การลงบัญชียังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

3) การตลาด พบว่า ลักษณะการซื้อขายของบ้านตะคลองหลงเกี่ยวกับด้านการซื้อขายกันในชุมชน และนำไปขายภายนอกชุมชน

3.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า มีชาวบ้านในหมู่บ้านสมัครเป็นสมาชิกกองทุน 144 คน มีการปล่อยเงินกู้ให้สมาชิกเงินทั้งหมด 77 ราย สมาชิกผู้กู้เงินนำเงินไปเป็นทุนในการสร้างงานสร้างรายได้ เพื่อหาเลี้ยงครอบครัวทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การชำระเงินคืนแบ่งเป็นรายเดือนและรายปี

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า สมาชิกกองทุนผู้ที่ได้รับเงินจะนำเงินที่ได้ไปใช้ประกอบอาชีพ เช่น นำไปขยายกิจการ ซื้อของเพิ่ม ซื้ออุปกรณ์ต่างๆ

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้กู้ ผู้ที่นำเงินไปลงทุนประกอบกิจการในอาชีพต่างๆ นั้น มักจะเป็นกิจการที่ผู้กู้มีประสบการณ์มาก่อนแล้ว หรือไม่ก็เพื่อนำเงินทุนไปขยายกิจการที่ทำอยู่ก่อนแล้ว ทำให้การดำเนินงานไม่มีปัญหา การตลาดอาศัยตลาดเดิมที่มีอยู่และหากกลยุทธ์เพิ่มตลาดใหม่ขึ้นมา

2) การหาความรู้เพิ่มเติม พบว่า การหาความรู้เพิ่มเติมจะเป็นส่วนของส่วนทางราชการที่เข้ามาอบรมให้ความรู้ในด้านต่างๆ หรือการเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อนำพัฒนาการของตนเองให้ดีขึ้น

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืม พบว่า จำนวนเงินที่กู้ยืมจากกองทุนได้กระจายสู่ผู้กู้เงินทุกคนเรียบร้อยแล้ว และสมาชิกผู้กู้บางคนได้ดำเนินการตามนโยบายวัตถุประสงค์ แต่บางคนก็ใช้เงินไม่ตรงวัตถุประสงค์ และเมื่อครบกำหนดชำระเงิน ผู้กู้เงินกองทุนได้นำเงินต้นและดอกเบี้ยนำส่งกองทุน ตรงตามเวลาบ้าง ไม่ตรงบ้างก็มี

2) สถานที่และวัตถุดิบ พบว่า สถานที่ที่จะใช้สถานที่บ้านเป็นหลักสำหรับผู้กู้ที่เลี้ยงสัตว์ ส่วนผู้ค้าขาย เป็นทั้งสถานที่บ้านและเช่าสถานที่ที่เป็นทำเลเหมาะแก่การค้าขาย หรือหาบขายไปตามชุมชนอื่น วัตถุดิบจะหาได้ในหมู่บ้านหรือสถานที่ใกล้เคียงกัน

3) สภาพเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านดำเนินไปด้วยดีมีการเรียนรู้ที่จะปรับปรุงกิจการ มีเงินทุนหมุนเวียน มีอาชีพใหม่เกิดขึ้น ชุมชนพึ่งตนเองได้ ภาระหนี้สินลดลง

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้แต่ละราย พบว่า ผู้กู้ดำเนินการตามประสบการณ์ที่เคยทำมาเช่น ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ ทำการเกษตร จุดเด่น และจุดด้อยของการทำกิจการของหมู่บ้าน ไม่มีความชัดเจนเพราะกิจการส่วนใหญ่เป็นกิจการที่กินมานานแล้วก็ประสบความสำเร็จแต่การนำเงินกู้มาจะนำไปใช้ในการหมุนเวียนค่าใช้จ่ายในกิจการชำระหนี้ในระบบ แต่จะนำเงินไปใช้ไม่ถูกวิธี อาจจะทำให้เงินก้อนนี้เพิ่มภาระหนี้สินให้กับชาวบ้านก็เป็นได้

2) การทำบัญชี พบว่า การทำบัญชีของผู้ยังเป็นลักษณะชาวบ้าน คือ ไม่ใส่ใจเกี่ยวกับการทำบัญชีจะอาศัยการจดจำหรือการจดแบบง่ายๆ เพื่อความเข้าใจของตนเองมากกว่าที่จะทำให้เป็นระบบบัญชีตามมาตรฐานทั่วไป เนื่องจากชาวบ้านส่วนมากไม่มีความรู้ความเข้าใจด้านบัญชี รวมถึงไม่อยากเสียเวลาที่จะมานั่งวิเคราะห์รายรับรายจ่ายในแต่ละวัน

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง พบว่า จากการที่ได้เงินกองทุนไปประกอบอาชีพ ผู้กู้มีทุนเพิ่มจากทุนเก่าที่มีอยู่แล้ว ทำให้ผู้กู้มีรายได้เพิ่มขึ้น หรือผู้กู้นำไปประกอบอาชีพใหม่เพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว มีการใช้จ่ายให้เป็นประโยชน์เกิดการหมุนเวียนตลอดเวลา

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า ผู้กู้สามารถขยายกิจการ มีทุนเพิ่มขึ้น ที่จะปรับปรุงกิจการ มีอาชีพใหม่เกิดขึ้นในชุมชน

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ผู้กู้สามารถพึ่งตนเองได้และเลี้ยงครอบครัวได้ สามารถนำเงินไปใช้หนี้ในระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง

3. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ผลจากโครงการกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นมีผลเกิดขึ้นมากมายจากหมู่บ้านทั้งด้านการประกอบอาชีพ และในด้านการบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการ ดังต่อไปนี้

3.1 ผลที่เกิดจากกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านร่วมมือกันบริหารจัดการกองทุน โดยจัดสรรเงินให้สมาชิกกู้ เมื่อถึงกำหนดระยะเวลาชำระหนี้สมาชิกกู้เงินสามารถนำเงินมาใช้กองทุนได้ แต่ก็มีผลความล่าช้าบางก็มีภายในหมู่บ้านมีการสร้างรายได้จากเม็ดเงินที่กู้ยืมจากกองทุน

3.2 ผลที่เกิดจากตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

- 1) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 2) สมาชิกในชุมชนสามารถเลี้ยงครอบครัวได้

3.3 ผลที่เกิดจากการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

- 1) การบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการกองทุนเป็นไปอย่างมีระบบ ไม่ว่าด้านการปฏิบัติงาน หรือด้านเอกสาร ทำให้การทำงานเป็นไปง่ายและรวดเร็ว
- 2) การให้สมาชิกกองทุนกู้เงินเพื่อไปประกอบอาชีพ ทำให้เกิดรายได้เข้าสู่ครอบครัว สมาชิกมีชีวิตที่ดีขึ้น ลดปัญหาการกู้เงินนอกระบบ
- 3) การติดตามการใช้เงินของผู้กู้กองทุนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ประเมินผลความสามารถในการชำระคืนเงิน ทำให้ผู้กู้สามารถนำเงินมาชำระคืนกองทุนได้ตามกำหนด
- 4) คณะกรรมการมีการประชุมกลุ่มสมาชิกกองทุนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สมาชิกและคณะกรรมการรับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมกันหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างทันทั่วทั้ง

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินได้ต้องประกอบปัจจัยหลายอย่างเป็นสิ่งประกอบในการประเมินโครงการนี้

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลวงทั้ง 5 ข้อ พบว่า

- 1) การเกิดกองทุน พบว่า ส่วนมากชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจต่อกองทุน จะมีส่วนเล็กน้อยที่ไม่เข้าใจ ถ้ากลุ่มไหนไม่เข้าใจคณะกรรมการกองทุนร่วมประสานกันเข้าไปอธิบายในกลุ่มถึงบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุน เมื่อกองทุนได้รับเงินจัดสรรมาจาก

รัฐบาล คณะกรรมการดำเนินการให้สมาชิกอื่นขอู้ โดยผู้กู้จะต้องมีบุคคลค้ำประกันและผู้ทีค้ำประกันจะต้องเป็นสมาชิกกองทุนเท่านั้น ถึงจะค้ำประกันผู้กู้ได้

2) ระบบการบริหารกองทุน พบว่า การบริหารของคณะกรรมการกองทุนได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของกองทุน คณะกรรมการมาจากการคัดเลือกของชาวบ้าน คณะกรรมการร่วมกับชาวบ้านกำหนดกฎระเบียบกองทุน สมาชิกกองทุนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ให้ไว้อย่างเคร่งครัด

3) การเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง พบว่า ชาวบ้านรู้จักพึ่งพาตนเอง มีความเข้าใจในการใช้ภูมิปัญญาของตนเองช่วยในการทำมาหากิน เพื่อสร้างรายได้เข้าสู่ครอบครัว มีการร่วมกันแสดงความคิดเห็นทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้

4) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า การกู้เงินกองทุนเพื่อนำมาเป็นทุนในการประกอบอาชีพ ทำให้มีอาชีพหลายอาชีพที่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจในหมู่บ้านให้ชาวบ้านมีรายได้เข้าสู่หมู่บ้านมีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น ชาวบ้านไม่ต้องไปกู้เงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง

5) การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า เมื่อชาวบ้านอยู่ดีกินดี รู้จักร่วมกันคิดกันสร้างเพื่อให้หมู่บ้านอยู่ด้วยความสามัคคี ร่วมสร้างความเข้มแข็งให้หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีความสามัคคี เมื่อผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้นำที่มีความยุติธรรม หมู่บ้านก็จะเป็หมู่บ้านที่เข้มแข็ง

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- 1) ชุมชนให้ความร่วมมือในการเสนอแนะและให้แนวคิดปัญหาต่างที่เกิดขึ้น
- 2) เกิดศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารกองทุน
- 3) ชุมชนมีความกระตือรือร้นในการชำระหนี้เงินกองทุน
- 4) ชุมชนสร้างอาชีพมีรายได้เลี้ยงครอบครัวได้

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

- 1) ชุมชนไม่แสดงความคิดเห็นที่แท้จริงให้ทราบ
- 2) เมื่อเกิดกองทุนขึ้นปัญหาต่างเกิดขึ้นมากมาย
- 3) ชาวบ้านที่ฐานะยากจนกู้เงินจากกองทุนได้จำนวนน้อย
- 4) ชุมชนหลีกเลี่ยงคำถามที่ถามเพื่อตอบแบบสอบถาม

4.3 การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า ชุมชนสามารถบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านด้วยตนเองและพยายามเรียนรู้จากหน่วยงานที่ทางรัฐบาลจัดให้ และได้ร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น พยายามลดข้อโต้แย้งภายในกลุ่มเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการและชุมชนเป็นรากฐานให้เกิดความเข้มแข็งหมู่บ้าน

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

1) ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า ในหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง การบริหารจัดการของกองทุนเป็นไปตามระเบียบของกองทุนแห่งชาติ ตั้งแต่การเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุน จนถึงการได้รับเงินจัดสรร ปล่อยเงินให้กู้ และการติดตามประเมินผลผู้กู้เงินกองทุนบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และการอบรมให้คำแนะนำแก่ผู้กู้ไม่มีประสบการณ์ในด้านต่างๆ

2) ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ในหมู่บ้านมีความสามัคคี ชาวบ้านรักใคร่ปรองดองและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้นำหมู่บ้านเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตของชาวบ้านดำเนินไปตามกรอบและกฎระเบียบของสังคม และทุกฝ่ายให้ความร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 สรุป

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง สรุปได้ดังนี้

1.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของหมู่บ้านตะคลองหลง หมู่ที่ 3 ต.สูงเนิน อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา จากการที่ผู้ทำวิจัยได้เข้าไปศึกษา พบว่า บ้านตะคลองหลง ถือเป็นชุมชนเก่าแก่สภาพของชุมชนได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา จากพื้นที่นา มาเป็นบ้านเรือน เป็นสวนผัก สวนผลไม้ สวนหมาก พืชพรรณต่าง ๆ มากมายนำมาปลูก ในชุมชนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี อยู่อย่างสงบ ร่มรื่น ระบบสาธารณูปโภคสมบูรณ์ คนในชุมชนอยู่กันอย่างพี่น้อง วัฒนธรรมประเพณีหลัก ๆ ยังมีสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นชุมชนที่น่าอยู่และดำรงไว้ซึ่งสภาพปัจจุบัน

2) เพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารงานด้านการจัดการกองทุนหมู่บ้านให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน กองทุนหมู่บ้านมีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่งานอย่างเหมาะสมและทางคณะกรรมการได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของกองทุนที่ได้ตั้งไว้ แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องในเรื่องของกฎระเบียบบางข้อ เช่น เรื่องการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับบัญชี ซึ่งทำได้ล่าช้ามากทำให้ข้อมูลที่ส่งกับทางราชการไม่เป็นข้อมูลปัจจุบัน ไม่มีเงินเก็บสะสมเงินกองทุน

3) เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของหมู่บ้าน ตะคลองหลง บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด การดำเนินงานของคณะกรรมการในการปล่อยกู้เงินล้านไม่มีปัญหา จะมีก็แต่การรับชำระเงินกู้ที่ผู้กู้บางรายมาชำระล่าช้า

4) เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายจากการที่ผู้ทำวิจัยได้เข้าไปศึกษาได้มีการรวบรวมข้อมูลพิจารณาหลาย ๆ อย่าง เช่น ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ในหมู่บ้านมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการเก็บข้อมูลนี้ใช้วิธีต่างๆ เช่น สัมภาษณ์ สัมภาษณ์ ตอบแบบสอบถาม พบว่าคนในหมู่บ้านมีความสามัคคีและมีความช่วยเหลือกันเป็นส่วนใหญ่

5) เพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านตะคลองหลง มีความเข้มแข็ง เนื่องจากคนในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ และสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้

1.1.2 วิธีดำเนินการ

- 1) ศึกษาถึงศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง
 - 1.1) โครงการเงินล้าน
 - 1.2) การบริหารของคณะกรรมการ
 - 1.3) โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- 2) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับเงินกองทุน
 - 2.1) เก็บข้อมูลจากการสังเกต
 - 2.2) เก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
 - 2.3) เก็บข้อมูลจากการประชุมของชาวบ้านและคณะกรรมการ
 - 2.4) สมาชิกในหมู่บ้านมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากเดิม ประชาชนในหมู่บ้านมีการส่งเสริม สนับสนุน เพิ่มพูนความรู้ คนในหมู่บ้านจึงไปศึกษาต่อนอกพื้นที่
 - 2.5) สมาชิกในชุมชนมีอาชีพที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้เท่าเดิม คือมีความรู้เพิ่มจากเดิมแต่ความสามารถในการเลี้ยงครอบครัวยังคงเท่าเดิม เพราะครอบครัวก็ยังมีการขยายเพิ่มขึ้นจากเดิมเช่นกัน
 - 2.6) ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นพร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกันเท่าเดิม เพราะไม่ว่าการประกอบอาชีพหรือรายได้ที่เพิ่มขึ้นก็ไม่ส่งผลต่อครอบครัวในหมู่บ้าน
 - 2.7) ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนยังเท่าเดิม เพราะว่าประชาชนในหมู่บ้านประกอบอาชีพในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นการรวมตัวกันในการจัดตั้งองค์กรไม่รวนวายจึงยังคงเท่าเดิม

2. อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่ ด้านภาพทั่วไปบ้านตะคลองหลง ชาวบ้านมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวและตนเองได้ ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความเป็นพี่น้อง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.2 การดำเนินงานของกองทุน มีความชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล ด้วยความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้านตะคลองหลง

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน จากความกระตือรือร้นในความเป็นเจ้าของกองทุน ช่วยกันออกความคิดเห็น วางแผนแก้ไขปัญหาเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน

1.4 แนวทางการพัฒนาการบริหารกองทุน คือ การเปิดโอกาสการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้คนในชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอก

1.5 ความร่วมมือ ความซื่อสัตย์ สามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพื่อการพึ่งพาตนเอง และยกระดับความเข้มแข็งของชุมชนกองทุนหมู่บ้านตะคลองหลง

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

- ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการจัดตั้งกองทุนเพื่อประโยชน์ของชุมชน
- ความมุ่งมั่นในการพึ่งพาตนเอง สามารถสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับชุมชน
- จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้านเพิ่มขึ้นจากเดิมทุกเดือน

2.2 ปัจจัยด้านลบ

- คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตในระยะเวลาอันสั้น

- คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนไม่เข้าใจในระเบียบกองทุน
- การนำเงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้

อาจไม่มีเงินมาชำระ ก่อให้เกิดภาระหนี้แก่ชาวบ้านกลุ่มนี้เป็นผลให้ชุมชนอ่อนแอได้

3. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนบ้านตะคลองหลง

3.1 ความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า

3.2 ชุมชนมีความสามัคคี

3.3 ความยุติธรรมของผู้นำ

3.4 ความซื่อสัตย์

3.5 การไม่อพยพไปทำงานต่างถิ่น

3.6 ชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

3.7 คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง

4. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ คือ

4.1 ผลโดยตรง พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินการตามโครงการที่ขอกู้สามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงิน ไปหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ

4.2 ผลกระทบโดยตรง พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินสามารถเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งจากการมีเงินทุนที่สามารถใช้ได้ทันทั่วทั้งที่และโอกาสที่พึงได้รับประโยชน์

4.3 อาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งจากการมีเงินทุนที่สามารถใช้ได้ทันทั่วทั้งที่และโอกาสที่พึงได้รับประโยชน์

4.4 ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า รูปแบบวิถีชีวิตคนในหมู่บ้านตะคลองหลงเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดี ก่อให้เกิดความสงบสุขภายในชุมชน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

1) ระเบียบการชำระคืนเงินคืนใน 1 ปี ที่มีข้อจำกัดสำหรับบางโครงการ ก่อให้เกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์ ในการเพิ่มภาระหนี้สินให้กับประชาชนที่หาทางออกโดยการกู้เงินของนายทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงเพื่อส่งชำระหนี้กองทุนหมู่บ้าน

2) ระเบียบเกี่ยวกับหลักประกันเงินกู้ ควรจะมีหลักทรัพย์มาเป็นหลักประกันในการขอกู้ด้วย

3) ระเบียบข้อบังคับการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่มีข้อจำกัดสำหรับหมู่บ้านขนาดเล็ก เป็นการยากที่จะหาผู้รับผิดชอบในหน้าที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต่อจากคณะกรรมการที่หมดวาระ

4) เนื่องจากนโยบายเร่งด่วนทำให้มีการปรับเปลี่ยนระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหลายฉบับ ทำให้เกิดความสับสนในหลักปฏิบัติ ทั้งของกรรมการและสมาชิกกองทุน สืบเนื่องจากการทำความเข้าใจที่มีข้อจำกัดของชาวบ้าน ควรมีการพิจารณาหรือวิจัยผลกระทบก่อนการจัดทำระเบียบเพื่อการยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1) ในการรับชำระเงิน ทางกรรมการควรกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่แน่นอน เพื่อให้ผู้กู้มาชำระเงินได้สะดวกขึ้น

2) ควรมีการตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นระยะๆ โดยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเข้าตรวจสอบ

3) ในการบริหารงานควรมีการติดตามการทำงานอย่างจริงจังและเคร่งครัด ว่าผู้กู้เงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์มากน้อยแค่ไหน

4) การทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ยังไม่มีการกำหนดรูปแบบและการทำงานที่แน่นอนทำให้เกิดการทำงานที่ล่าช้าไม่เป็นระบบ

5) ควรมีหน่วยงานรัฐบาลออกมาช่วยส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6) ควรมีข้อกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการให้ชัดเจน มีการกระจายความรับผิดชอบเพื่อการตรวจสอบความโปร่งใส สมาชิกทุกคนสามารถทำความเข้าใจในรูปแบบการบริหารจัดการได้ชัดเจน

3.2 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

1) การกระจายโอกาสพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรที่มีใช้จะเป็นแต่เพียงผู้ผลิตวัตถุดิบเพียงอย่างเดียว เช่น การแปรรูปผลผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า และส่งเสริมรายได้

2) ควรมีความสนใจในโอกาสการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการศึกษาและสนใจในการประกอบอาชีพที่สามารถใช้เวลาเพียงเล็กน้อย อาจก่อให้เกิดการรวมกลุ่มขึ้นภายในชุมชน

3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการคืนคว้าวิจัยต่อไป หรือเพิ่มเติม

1) ในการกระจายเงินทุนสมาชิกผู้ได้ประมาณครึ่งละครึ่งหนึ่งของสมาชิกผู้กู้ทั้งหมด

2) จากนโยบายที่มุ่งเน้นผลในระยะยาวควรมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนทำโครงการขนาดใหญ่เกิดบริการสาธารณะ สร้างรายได้หมุนเวียนเพื่อต่อยอดกองทุน

3) การปรับปรุงความยืดหยุ่นสำหรับการชำระคืนเงินกู้ตามลักษณะวัตถุประสงค์ และอาชีพแม้จะต้องการให้เกิดการหมุนเวียนตามเจตนาของรัฐบาล แต่อาจเกิดประโยชน์แก่ผู้กู้

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน.2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. 2544 ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. นครราชสีมา.

กรุงเทพฯ, ธนาคาร. ฝ่ายวิจัยธุรกิจ. 2544. ภาวะเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2544 คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.

เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2545. ชุดวิชาสารนิพนธ์ (เอกสารเพิ่มเติม). นครราชสีมา.

สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ.

สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ.

สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาสารนิพนธ์หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ.